

Geny kultury

Misja: Zabytki

Czym jest dziedzictwo?

Dziedzictwo jest tym wszystkim, co każdy z nas indywidualnie lub większą grupą chce zachować i przekazać następnemu pokoleniu. Na przykład:

- **moje dziedzictwo:** kolekcja muzyki, zbiór fotografii, przepisy kulinarne, rodzinne tradycje świąteczne, opowieści babci, stare książki;
- **dziedzictwo społeczności lokalnej:** przydrożna kapliczka, krajobraz, zabytkowy wóz strażacki, oscypek, fabryka;
- **polskie dziedzictwo:** krakowski Wawel, nuty Chopina, hymn Polski, Tatry, bursztyn, bitwa pod Grunwaldem, stanowisko archeologiczne w Biskupinie, twórczość Mickiewicza, powiedzenie „Bez pracy nie ma kołaczy”, bocian, żubr, czekoladki Wedla;
- **dziedzictwo światowe:** teoria względności Einsteina, Biblia, prawo do życia, Mount Everest, Puszcza Amazońska, igrzyska olimpijskie, dramaty Szekspira, starożytne piramidy w Egipcie, lot w kosmos, energia jądrowa, kompozycje J.S. Bacha, Aborygeni, sztuka pradziejowa, kreskówki Walta Disneya.

Czym jest dziedzictwo kulturowe?

Dziedzictwo kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, a także dorobek naszych czasów.

Źródło: <http://www.egospodarka.pl/83609,Polacy-a-dziedzictwo-kulturowe,1,39,1.html>

Źródło: <http://www.mkidn.gov.pl>

Jest to wartość, która określa naszą przeszłość, pochodzenie i kulturę. Jest fundamentem tożsamości danej społeczności.

Rodzaje dziedzictwa kulturowego

Rozróżniamy dziedzictwo kulturowe

materialne

- zabytki ruchome, nieruchome i archeologiczne np.
 - zamki,
 - dworki,
 - grodziska,
 - bezcenne obrazy,
 - pojazdy,
 - pomniki,
 - cmentarze.

niematerialne

- tradycje i przekazy ustne,
- język jako narzędzie przekazu,
- spektakle i widowiska,
- zwyczaje, obyczaje i obchody świąteczne,
- umiejętności związane z tradycyjnym rzemiosłem.

Podstawa prawna ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

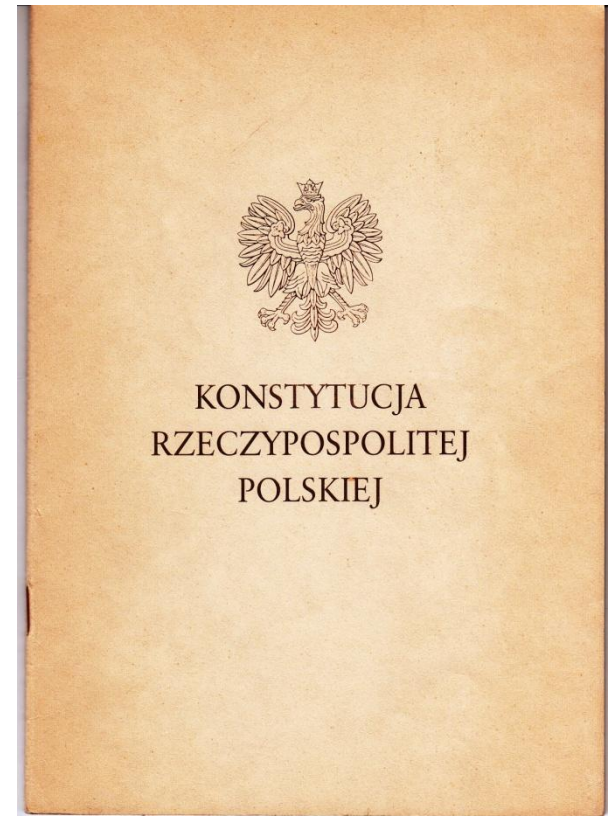
Konstytucyjnym obowiązkiem Państwa (art. 5 i 6 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) jest ochrona dziedzictwa kulturowego. Dziedzictwo kulturowe materialne i niematerialne, krajobraz kulturowy i zabytki są dobrem wspólnym, a dbałość o nie nakazuje art. 82 Konstytucji.

Art. 5. Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 6.

1. Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.
2. Rzeczpospolita Polska udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym.

Art. 82. Obowiązkiem obywatela polskiego jest wierność Rzeczypospolitej Polskiej oraz troska o dobro wspólne.

Podstawa prawna ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce

DZIENNIK USTAW **RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Podstawą prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce jest również **ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz.U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568), regulująca w sposób całościowy pojęcia zabytku, ochrony i opieki nad zabytkami, form ochrony, kompetencje organów ochrony zabytków, w tym administracji rządowej i samorządowej, formy finansowania opieki nad zabytkami, ich ewidencjonowania, etc.

Jakie korzyści może przynieść dziedzictwo?

Dziedzictwo, może być podstawą licznych korzyści:

- ✓ integracji społecznej – zabytek może pełnić rolę lokalnego centrum aktywności, a wokół lokalnej tradycji mogą integrować się mieszkańcy;
- ✓ budowania społeczeństwa obywatelskiego – współpraca samorządów, organizacji pozarządowych oraz wolontariuszy, dająca poczucie zmian na lepsze, solidarności i wzięcia odpowiedzialności za lokalne wydarzenia;
- ✓ wzmacniania więzi – identyfikacja społeczeństwa z lokalnym dziedzictwem to zyskanie tożsamości, odpowiedź na pytanie „Kto ty jesteś?”;
- ✓ wzrostu estetyki miejsca zamieszkania – zadbane zabytki, eksponowane dziedzictwo kulturowe wpływają na dobre samopoczucie społeczności lokalnej;
- ✓ dostarczania wiedzy naukowej i historycznej – dziedzictwo kulturowe to przedmiot odkryć i badań;
- ✓ tworzenia nowych miejsc pracy – zabytki mogą pełnić funkcję użyteczności publicznej, dziedzictwo kulturowe może być przyczyną powstawania nowych miejsc pracy, produkcja pamiątek etc;
- ✓ przyciągania turystów i inwestorów – odnowione dziedzictwo kulturowe zwiększa szansę na przyciągnięcie inwestorów, stymuluje również okoliczną przedsiębiorczość i aktywność społeczną.

Światowe dziedzictwo UNESCO

Na liście Światowego dziedzictwa UNESCO znajdują się obiekty objęte szczególną ochroną ze względu na ich unikatową wartość kulturową bądź przyrodniczą dla ludzkości.

Na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO znajduje się 14 miejsc z terenu Polski:

- **Stare Miasto w Krakowie (1978)**
- **Królewskie Kopalnie Soli w Wieliczce i Bochni (1978, 2013)**
- **Auschwitz-Birkenau. Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny i zagłady (1940-1945) (1979)**
- **Puszcza Białowieska**
- **Stare Miasto w Warszawie (1980)**
- **Stare Miasto w Zamościu (1992)**
- **Średniowieczny zespół miejski Torunia (1997)**
- **Zamek krzyżacki w Malborku (1997)**
- **Kalwaria Zebrzydowska: manierystyczny zespół architektoniczny i krajobrazowy oraz park pielgrzymkowy (1999)**
- **Kościół Pokoju w Jaworze i Świdnicy (2001)**
- **Drewniane kościoły południowej Małopolski - Binarowa, Blizne, Dębno, Haczów, Lipnica Murowana, Sękowa (2003)**
- **Park Mużakowski / Muskauer Park (2004) obiekt transgraniczny polsko-niemiecki**
- **Hala Stulecia we Wrocławiu (2006)**
- **Drewniane cerkwie w polskim i ukraińskim regionie Karpat (2013)
Seryjny wpis transgraniczny polsko-ukraiński**

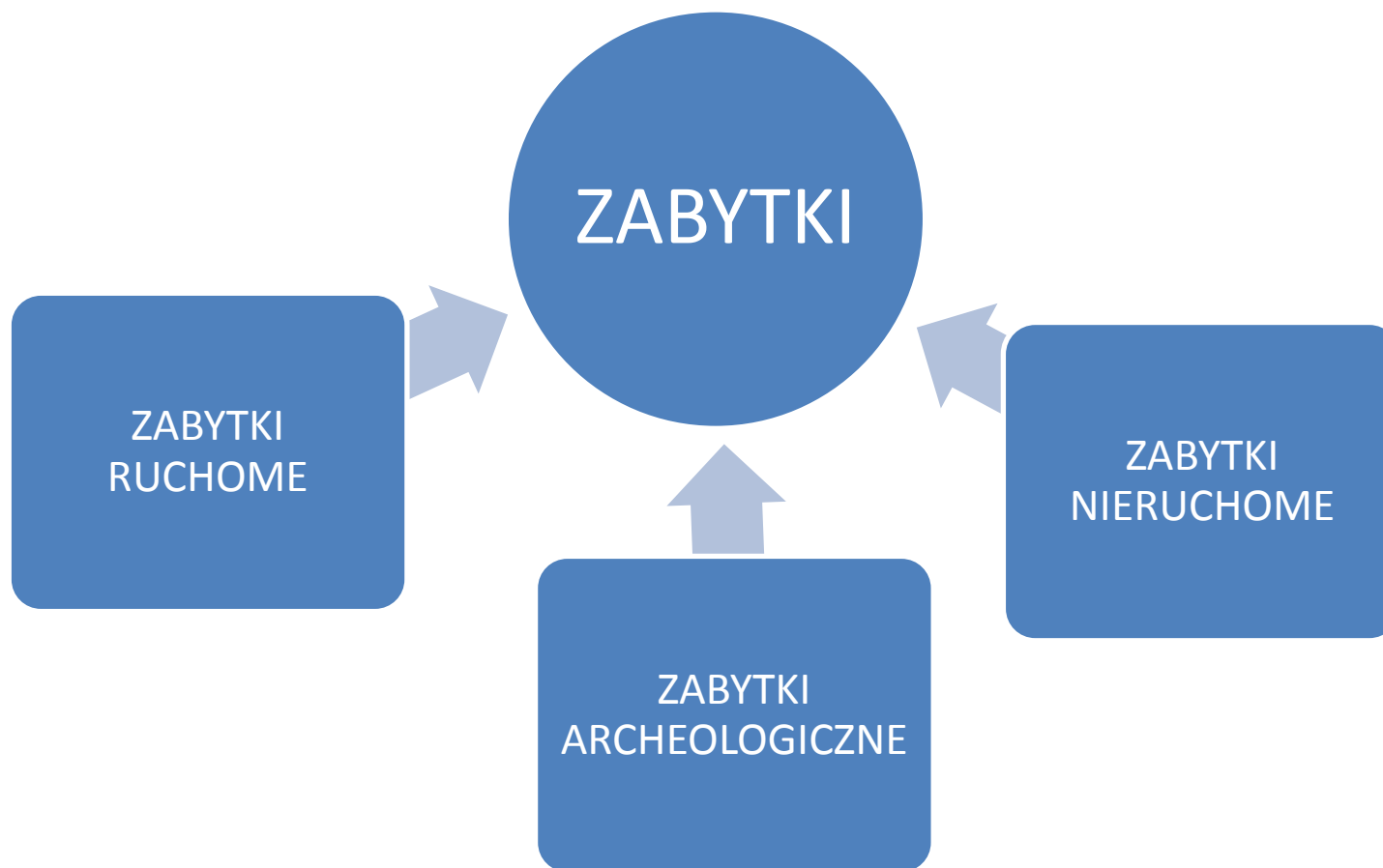
Czym są zabytki?

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami

„przez zabytek rozumiana jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową”.

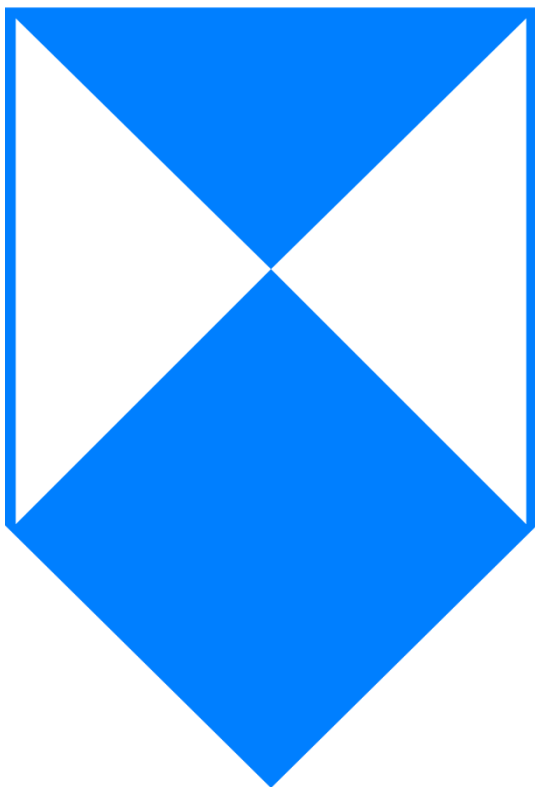

Rodzaje zabytków

Jak oznaczamy obiekty zabytkowe?

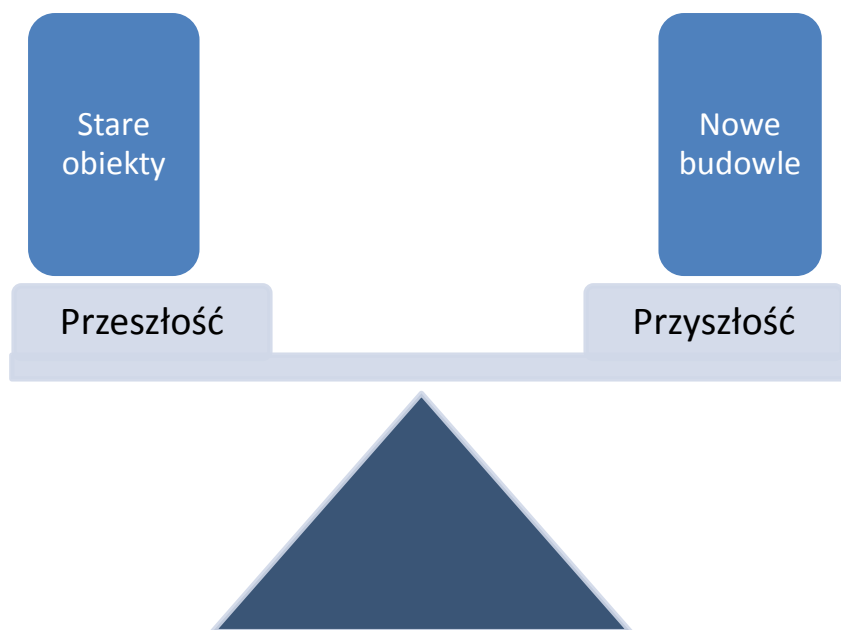
ZABYTEK
CHRONIONY PRAWEM

„2014 Tablica na zabytku” autorstwa Jacek Halicki - Praca własna. Licencja CC BY-SA 3.0 na podstawie Wikimedia Commons

Na czym polega „zrównoważona ochrona zabytków”?

Polega na równowadze między przeszłością, a przyszłością. Chodzi o to, by zaspokajanie potrzeb obecnych pokoleń nie powodowało ograniczenia w możliwości ich zaspokojenia przez przyszłe pokolenia.

Oznacza to, że nie da się zachować wszystkich starych obiektów ze względu za groźbę zahamowania rozwoju. Ochronie podlegać mają jedynie te zabytki, których przetrwanie leży w interesie społecznym ze względu na ich wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Kto zajmuje się ochroną zabytków?

Organami ochrony zabytków są:

1. minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

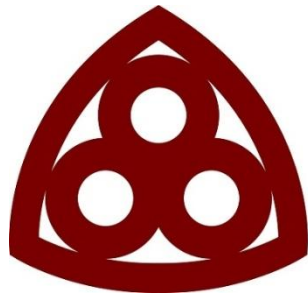
2. wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Kto wspiera ochroną zabytków i promuje dziedzictwo narodowe?

Narodowy Instytut Dziedzictwa

Jest to nowoczesna instytucja kultury, stanowiąca zaplecze eksperckie dla Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. NID jest marką, która już od 50 lat jest promotorem polskiego dziedzictwa w Polsce i na świecie.

Instytut współpracuje z wieloma międzynarodowymi instytucjami działającymi na rzecz zachowania narodowego dziedzictwa, w tym m.in. z UNESCO, English Heritage czy European Heritage Heads Forum.

**NARODOWY INSTYTUT
DZIEDZICTWA**
NATIONAL HERITAGE BOARD OF POLAND

Formy ochrony zabytków:

Cztery
formy
ochrony
zabytków :

```
graph TD; A[Cztery formy ochrony zabytków :] --- B[wpis do rejestru zabytków]; A --- C[utworzenie parku kulturowego]; A --- D[uznanie za pomnik historii]; A --- E[ustalenie wymogów ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego];
```

wpis do rejestru
zabytków

utworzenie parku
kulturowego

uznanie
za pomnik
historii

ustalenie wymogów
ochrony w miejscowym
planie
zagospodarowania
przestrzennego

Czy w Polsce krajobraz kulturowy jest prawnie chroniony?

Krajobraz kulturowy jest prawnie chroniony.

Krajobraz kulturowy łączy elementy środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Źródło: <http://powiatdabrowski.pl/dziedzictwo-kulturowe.html>

Dziękuję za uwagę

W przygotowaniu prezentacji zostały użyte materiały znajdujące się m.in. na stronach:

<http://www.nid.pl>

<http://wolontariat.nid.pl>

Opracował:
Zygmunt Piórkowski